

SÉNAT DE BELGIQUE

SESSION DE 2003-2004

27 MAI 2004

Proposition de loi modifiant l'article 192, § 1^{er}, du Code des impôts sur les revenus 1992, en vue d'imposer à l'impôt des sociétés les plus-values réalisées sur actions et parts

(Déposée par M. Jean Cornil et Mme Isabelle Durant)

DÉVELOPPEMENTS

Lors de son introduction dans notre droit fiscal en 1991(1), l'exonération des plus-values sur actions était présentée comme une réponse au souci d'éviter la double imposition des bénéficiaires.

En effet, affirmait-on, si une action se vend avec une plus-value, c'est en raison de la situation bénéficiaire de la société dont émane l'action, société dont lesdits bénéficiaires ont déjà été imposés(2).

Concomitamment, la loi du 23 octobre 1991 rendait les moins-values réalisées et réductions de

(1) Article 3 de la loi du 23 octobre 1991 transposant en droit belge la directive du Conseil des Communautés européennes du 23 juillet 1990 concernant le régime fiscal commun applicable aux sociétés mères et filiales, *Moniteur belge* 15 novembre 1991.

(2) Chambre des représentants, Doc. Parl., session 1991-92, 1784/1 et /3; Autenne J., « *Le régime fiscal applicable aux dividendes, plus-values, moins-values et réductions de valeur sur actions à la lumière de la directive sociétés-mères/filiales* », JT, 1992, n° 5626, p. 233.

BELGISCHE SENAAAT

ZITTING 2003-2004

27 MEI 2004

Wetsvoorstel tot wijziging van artikel 192, § 1, van het Wetboek van de inkomstenbelastingen met het oog op het heffen van vennootschapsbelasting op de meerwaarden verwezenlijkt op aandelen

(Ingediend door de heer Jean Cornil en mevrouw Isabelle Durant)

TOELICHTING

Toen de vrijstelling van de meerwaarden op aandelen in ons belastingrecht werd ingevoerd in 1991, was het de bedoeling de dubbele belasting van de winst te voorkomen(1).

Men was immers van oordeel dat de verkoop van een aandeel met een meerwaarde het gevolg was van de winst die gemaakt wordt door het bedrijf dat dat aandeel uitgeeft en dat de winsten van dat bedrijf reeds belast waren(2).

Tegelijkertijd bepaalt de wet van 23 oktober 1991 dat de geleden minderwaarden en de waardevermin-

(1) Artikel 3 van de wet van 23 oktober 1991 tot omzetting in het Belgisch recht van de richtlijn van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 23 juli 1990 betreffende de gemeenschappelijke fiscale regeling voor moedermaatschappijen en dochterondernemingen, *Belgisch Staatsblad* van 15 november 1991.

(2) Kamer van volksvertegenwoordigers, zitting 1991-92, 1784/1 en /3; Autenne J., « *Le régime fiscal applicable aux dividendes, plus-values, moins-values et réductions de valeur sur actions à la lumière de la directive sociétés-mères/filiales* », JT, 1992, nr. 5626, blz. 233.

valeurs sur actions et parts non-déductibles fiscalement.

Ce qui préside à la détermination du prix de cession d'une action, ne se résume cependant pas à la seule prise en considération des bénéfices réalisés par la société émettrice.

La volonté de prendre le contrôle d'une société, la volonté d'augmenter une part de marché, la perspective de bénéfices futurs (et hypothétiques), des considérations purement spéculatives ou encore des contingences boursières peuvent déterminer, de manière plus ou moins prépondérante, le prix de vente d'une action.

Ces dernières années se sont d'ailleurs caractérisées par une augmentation considérable des plus-values sur actions, avec un chiffre record atteint lors de l'exercice d'imposition 1999, avec un volume de plus de 1 200 milliards de francs de plus-values (*).

(*) Perspective historique du volume des plus-values et moins-values sur actions (milliards de francs)

Exercices d'imposition	Plus-values exonérées	Moins-values non déductibles	Montant net
1992	38,2	57,0	-18,8
1993	62,4	78,1	-15,6
1994	123,8	68,8	55,1
1995	87,8	70,0	17,8
1996	502,9	93,1	409,7
1997	324,4	76,3	248,1
1998	524,6	122,9	401,7
1999	1 246,7	191,2	1 055,5
2000 ⁽¹⁾	± 850	± 160	± 690

Source : CSF/Administration des contributions directes.

(1) calculs propres.

Il ressort de nos estimations que pour l'exercice d'imposition 2000 (soit pour l'année 1999), ce volume avoisinerait les 850 milliards.

Les opérations exceptionnelles engendrées par la restructuration de nombreux segments de l'économie peuvent expliquer en partie cette évolution, sans pour autant en constituer le seul facteur.

Si l'impact budgétaire négatif (en termes de manque à gagner) du régime fiscal actuel constitue une des motivations de la présente proposition(1), l'objectif poursuivi consiste à la base à recentrer ledit régime sur son objectif initial: l'évitement de la double imposition.

(1) L'exonération des plus-values réalisées sur actions aura «coûté», pour l'exercice d'imposition 1999, 490 milliards de francs au Trésor, tandis que pour le même exercice les recettes totales de l'impôt des sociétés ne dépassaient pas les 310 milliards; Chambre des représentants, Budget des voies et moyens pour l'année budgétaire 2001, «Inventaire 2000 des exonérations, abattements, et réductions qui influencent le budget de l'État», page 38.

deringen op aandelen niet in aanmerking kwamen voor belastingaftrek.

Wat belangrijk is bij het bepalen van de overdrachtsprijs voor een aandeel blijft evenwel niet beperkt tot het bedrag van de winst die gemaakt wordt door de vennootschap die de aandelen uit geeft.

Het streven naar het verwerven van de controle over een vennootschap, de wil om het marktaandeel te verhogen, het uitzicht op toekomstige en hypothetische winst, louter speculatieve overwegingen of nog beursbeperkingen kunnen op een min of meer doorslaggevend manier de verkoopprijs van een aandeel bepalen.

De jongste jaren worden overigens gekenmerkt door een aanzienlijke stijging van de meerwaarden op aandelen waarbij een recordcijfer werd bereikt in het aanslagjaar 1999 waarin de meerwaarden meer dan 1 200 miljard frank bedroegen (*).

(*) Historisch overzicht van de omvang van de meerwaarden en minwaarden (in miljard frank)

Aanslagjaar	Vrijgestelde meerwaarden	Niet aftrekbare minderwaarden	Nettobedrag
1992	38,2	57,0	-18,8
1993	62,4	78,1	-15,6
1994	123,8	68,8	55,1
1995	87,8	70,0	17,8
1996	502,9	93,1	409,7
1997	324,4	76,3	248,1
1998	524,6	122,9	401,7
1999	1 246,7	191,2	1 055,5
2000 ⁽¹⁾	± 850	± 160	± 690

Bron : HRF/Administratie van de directe belastingen.

(1) eigen berekening.

Uit onze ramingen voor het aanslagjaar 2000 (of voor het jaar 1999) blijkt dat de meerwaarden rond 850 miljard zouden schommelen.

Uitzonderlijke transacties ten gevolge van de herstructurering van tal van economische segmenten kunnen deze ontwikkeling ten dele verklaren zonder dat zij er alleen verantwoordelijk voor zijn.

Hoewel de negatieve begrotingsimpact (in de vorm van een financiële tegenvaller) van de huidige belastingregeling een van de redenen is waarom het voorliggend voorstel werd ingediend(1), blijft het toch de bedoeling deze regeling toe te spitsen op haar oorspronkelijk doel: het voorkomen van dubbele belasting.

(1) De vrijstelling van de meerwaarden verwezenlijkt op aandelen zal voor het aanslagjaar 1999 de Schatkist 490 miljard frank hebben gekost. Voor hetzelfde aanslagjaar bedroeg het totaal van de ontvangsten in de vennootschapsbelasting niet meer dan 310 miljard; Kamer van volksvertegenwoordigers, Rijksmiddelenbegroting voor het begrotingsjaar 2001, «Inventaris 2000 van de vrijstellingen, aftrekken en verminderingen die een invloed hebben op de Rijksbegroting», blz. 38.

De ce point de vue, une approche comparée au sein de l'Union européenne conduit à constater qu'en matière de plus-values sur actions, la Belgique connaît un des régimes fiscaux les plus favorables d'Europe.

Tableau comparatif des régimes fiscaux en vigueur au sein de l'Union européenne(1)

Pays	Modalités
BelgiquePlus-values immunisées sous condition de taxation en amont. Moins-values non déductibles.
DanemarkPlus-values immunisées et moins-values non déductibles pour les participations détenues depuis au moins 3 ans, à l'exception des participations dans des sociétés financières situées dans des territoires à fiscalité privilégiée.
AllemagneAprès la réforme en cours: plus-values non imposables.
FranceLes plus-values sur participations détenues depuis au moins deux ans sont taxables au taux réduit (22,8% y compris les surcharges temporaires) si elles sont portées à un compte de réserve spécial. Les moins-values correspondantes sont imputées sur ce compte de réserve. Taxation au taux plein dans les autres cas.
IrlandeTaxation à 20% du montant net des plus et moins-values. Les moins-values peuvent être reportées dans le temps (sans limite).
ItaliePlus-values taxables au taux plein et moins-values déductibles. Les impôts payés à l'étranger sont imputables (avec limitation «par pays») à l'impôt italien.
LuxembourgSi les conditions «d'exemption de participation» (condition de seuil de participation) sont réunies, plus-values immunisées après reprises des éventuelles moins-values.
Pays-BasLorsque les conditions d'exemption de participation sont satisfaites (condition de seuil de participation), immunisation des plus-values et non-déductibilité des moins-values. Situation inverse dans les autres cas.
Royaume-UniPlus-values taxables et moins-values non déductibles.

Si les Pays-Bas, le Luxembourg et le Danemark connaissent aussi un régime d'exonération des plus-values sur actions, leurs législations respectives la

(1) Conseil supérieur des Finances, «La réforme de l'impôt des sociétés — Le cadre, les enjeux, les scénarios possibles», avril 2001, p. 59;

Vanuit dit oogpunt leidt een vergelijking binnen de Europese Unie tot de vaststelling dat België inzake meerwaarden op aandelen een van de gunstigste fiscale regelingen in Europa heeft.

Vergelijkende tabel van de belastingregelingen van kracht in de Europese Unie (1)

Land	Regelingen
BelgiëMeerwaarden vrijgesteld onder voorwaarde van belasting in een vroegere fase, minderwaarden niet aftrekbaar.
DenemarkenMeerwaarden vrijgesteld en minderwaarden niet aftrekbaar voor deelnemingen die minstens drie jaar worden aangehouden, met uitzondering van deelnemingen in financiële vennootschappen gevestigd in gebieden met preferentiële belastingstelsels.
DuitslandNa de aan gang zijnde hervorming: meerwaarden niet belastbaar.
FrankrijkMeerwaarden op deelnemingen die ten minste twee jaar zijn aangehouden, worden belast tegen het verlaagd tarief (22,8% met inbegrip van de tijdelijke bijkomende belastingen) als ze worden geboekt op een bijzondere reserverekening. Belasting tegen het volle tarief in de andere gevallen.
IerlandBelasting van 20% op het nettobedrag van meer- en minderwaarden. Minderwaarden kunnen zonder tijdslimiet worden overgedragen.
ItaliëMeerwaarden zijn belastbaar tegen het volle tarief en minderwaarden aftrekbaar. In het buitenland betaalde belastingen zijn met de Italiaanse belastingen verrekenbaar (met beperking «per land»).
LuxemburgAls aan de voorwaarden van «vrijstelling van deelneming» (participatiedrempelvoorwaarde) wordt voldaan, worden de meerwaarden vrijgesteld, na verrekening van eventuele minderwaarden.
NederlandAls aan de voorwaarden van vrijstelling van deelneming is voldaan (participatiedrempelvoorwaarde), vrijstelling van meerwaarden en niet-aftrekbaarheid van minderwaarden. In de andere gevallen is de toestand omgekeerd.
Verenigd Koninkrijk	.Meerwaarden belastbaar en minderwaarden niet aftrekbaar.

In Nederland, Luxemburg en Denemarken zijn de meerwaarden op aandelen weliswaar eveneens vrijgesteld maar hun respectieve wetgevingen maken die

(1) Hoge Raad van Financiën, «Hervorming van de vennootschapsbelasting — Het kader, de inzet en de mogelijke scenario's», april 2001, blz. 59;

soumettent à des conditions de durée de détention et/ou de seuil de participation(1).

La France, l'Irlande, l'Italie et le Royaume-Uni connaissent par contre un régime fiscal plus sévère d'imposition des plus-values(2).

Force est en outre de constater que le régime des «revenus définitivement taxés» qui vise aussi, à la base, à éviter la double imposition des dividendes, est conditionné par l'existence d'une participation minimum de 5 % ou de 50 millions de francs.

Les projets de réforme en cours pourraient déboucher sur une augmentation importante de ces seuils de participation et sur la mise en place d'une condition de durée de détention des titres.

La part des plus-values spéculatives est par définition difficile à estimer.

Leur mise en évidence et la mise en place d'un régime qui leur soit spécifique, nécessiteraient de surcroît une analyse *a posteriori* de chaque opération de cession.

C'est la raison pour laquelle, il est proposé d'opter pour un régime visant à cerner au mieux les plus-values non spéculatives.

Sur base de ces constats et des orientations formulées par le Conseil supérieur des Finances, il est proposé de retenir deux critères de nature à objectiver au mieux les plus-values qu'expliquerait, conformément à la *ratio legis* de 1991, la présence de bénéficiaires déjà taxés dans le chef de la société émettrice.

Le premier de ces critères consiste en un seuil de participation, permettant de limiter l'exonération aux participations «structurelles» dans le capital, témoignant d'un investissement durable soumis aux risques de la société émettrice.

Le second critère s'attache quant à lui à une condition de durée de détention minimale permettant de soustraire les opérations d'achat-vente à court terme, dont le seul objectif est de nature spéculative.

Il est par conséquent proposé de limiter l'immunisation fiscale des plus-values réalisées sur actions et parts aux sociétés :

— qui ont détenu les actions concernées pendant au moins un an sans interruption, au moment de la cession, pour autant,

(1) Conseil supérieur des Finances, «La réforme de l'impôt des sociétés — La cadre, les enjeux, les scénarios possibles», avril 2001, p. 59;

(2) *Ibidem*;

vrijstelling afhankelijk van voorwaarden inzake duur van houderschap en/of participatiedrempel(1).

In Frankrijk, Ierland, Italië en het Verenigd Koninkrijk gelden strengere regelingen inzake de belasting van de meerwaarden(2).

Vastgesteld moet worden dat de regeling van de definitief belaste inkomsten die eveneens het voorkomen van de dubbele belasting van de dividenden beoogt, afhankelijk is van het bestaan van een minimale participatie van 5 % of 50 miljoen frank.

De hervormingsplannen zouden kunnen leiden tot een aanzienlijke verhoging van die participatiedrempels en tot de invoering van een voorwaarde met betrekking tot de houderschaapsduur.

Het aandeel van de speculatieve meerwaarden is per definitie moeilijk te schatten.

Het aantonen ervan en de invoering van een regeling die specifiek voor die meerwaarden geldt zou een analyse *a posteriori* van elke overdracht vergen.

Daarom wordt voorgesteld te kiezen voor een regeling die zo goed mogelijk de niet-speculatieve meerwaarden insluit.

Op basis van deze vaststellingen en van de beleidskeuzes die geformuleerd zijn door de Hoge Raad van Financiën, wordt voorgesteld twee criteria in aanmerking te nemen die een zo objectief mogelijke aanpak van de meerwaarden mogelijk maken, meerwaarden die overeenkomstig de *ratio legis* van 1991 verklaard worden door het feit dat het bedrijf winst maakt, een winst die al belast is bij de vennootschap die de aandelen uitgeeft.

Het eerste criterium heeft betrekking op een participatiedrempel waarbij de vrijstelling beperkt kan worden tot de structurele participaties in het kapitaal van de vennootschap die de aandelen uitgeeft en die beantwoorden aan een duurzame investering met de daaraan verbonden risico's.

Het tweede criterium heeft betrekking op de minimale houderschaapsduur waardoor de transacties waarbij gekocht en verkocht wordt op korte termijn en die een louter speculatief doel hebben, buiten de regeling kunnen worden gehouden.

Bijgevolg wordt voorgesteld de vrijstelling van belasting op meerwaarden verwezenlijkt op aandelen te beperken tot de vennootschappen die :

— de betrokken aandelen tijdens ten minste een jaar zonder onderbreking in hun bezit hebben op het moment van de overdracht, voor zover,

(1) Hoge Raad van Financiën, «Hervorming van de vennootschapsbelasting — Het kader, de inzet en de mogelijke scenario's», april 2001, blz. 59.

(2) *Ibidem*;

— qu'elles possèdent une participation au moins équivalente à celle prévue en matière de «revenus définitivement taxés», dans la société émettrice, au moment de la cession, sans que cette participation ne puisse être inférieur à 5 % et,

— qu'elles soient à même de prouver que la société émettrice a subi une imposition effective analogue à l'impôt des sociétés qui prévaut en Belgique.

Ces trois conditions cumulatives permettraient de soustraire du régime fiscal privilégié qui prévaut actuellement, les plus-values réalisées à court terme de nature purement spéculative.

La modification du régime probatoire qui ferait reposer explicitement la charge de la preuve de la taxation «en amont» sur la société qui postule l'octroi de cet avantage, permettrait une meilleure vérification des services administratifs et éviterait le détournement du régime à des fins frauduleuses.

Jean CORNIL.
Isabelle DURANT.

*
* *

PROPOSITION DE LOI

Article 1^{er}

La présente loi règle une matière visée à l'article 78 de la Constitution.

Art. 2

Dans l'article 192, § 1^{er}, du Code des impôts sur les revenus 1992, modifié par les lois des 22 décembre 1998 et 10 mars 1999, l'alinéa suivant est inséré entre les alinéas 1^{er} et 2:

«L'exonération visée à l'alinéa précédent est accordée pour autant que, conditions cumulatives réunies, :

1^o la société possède dans le capital de la société émettrice une participation au moins équivalente au pourcentage prévu à l'article 202, § 2, au moment de la cession, sans que ce pourcentage ne puisse être inférieur à 5 %,

— zij, op het ogenblik van de overdracht, een participatie bezitten die ten minste gelijkwaardig is aan die waarin wordt voorzien inzake definitief belaste inkomsten in de vennootschap die de aandelen uitgeeft, zonder dat die participatie lager mag zijn dan 5 %,

— en zij in staat zijn te bewijzen dat de vennootschap die de aandelen uitgeeft, belastingen heeft betaald die te vergelijken zijn met de vennootschapsbelasting in België.

Die drie cumulatieve voorwaarden zouden het mogelijk maken de op korte termijn verwezenlijkte meerwaarden die van louter speculatieve aard zijn, te onttrekken aan de fiscale gunstregeling die thans geldt.

De wijziging van de regeling die de bewijslast met betrekking tot de belasting in een vroegere fase uitdrukkelijk bij de vennootschap legt die verzoekt om de toekenning van dit voordeel, zou een betere controle door de belastingdiensten mogelijk maken en voorkomen dat de regeling voor bedrieglijke doeleinden wordt gebruikt.

*
* *

WETSVOORSTEL

Artikel 1

Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 78 van de Grondwet.

Art. 2

In artikel 192, § 1, van het Wetboek van de inkomstenbelastingen 1992, gewijzigd door de wetten van 22 december 1998 en van 10 maart 1999, wordt tussen het eerste en het tweede lid het volgende lid ingevoegd:

«De in het vorige lid bedoelde vrijstelling wordt verleend voor zover aan de volgende cumulatieve voorwaarden is voldaan:

1^o de vennootschap bezit, op het ogenblik van de overdracht, in het kapitaal van de vennootschap die de aandelen uitgeeft een deelneming die ten minste dezelfde waarde heeft als het percentage waarin artikel 202, § 2, voorziet, en zonder dat dit percentage lager dan 5 % mag zijn;

2° la société ait détenu les actions ou parts, de manière non interrompue pendant une période d'au moins un an, au moment de leur cession, et que

3° les sociétés émettrices aient subi une taxation analogue à l'impôt des sociétés, la charge de la preuve incombant à la société cédante. ».

24 mars 2004.

Jean CORNIL.
Isabelle DURANT.

2° de vennootschap heeft de aandelen, op het ogenblik van de overdracht ervan, ononderbroken aangehouden gedurende een periode van ten minste een jaar, en

3° de vennootschappen die de aandelen hebben uitgegeven, zijn onderworpen aan een soortgelijke belasting als de vennootschapsbelasting, waarbij de bewijslast berust bij de overdragende vennootschap. ».

24 maart 2004.